

XII. Rakennuskonttori.

Insinööriosaston työpäällikön vuodelta 1915 antama kertomus oli seuraava:

Kadut ja yleiset
paikat.

Erinäisiä katujen ja yleisten paikkain korjauksia toimitettiin, missä asianhaarat niitä vaativat sekä pääasiassa maistraatin katselmusmiesten kadunkatselmuksessa esittämäin muistutusten mukaisesti. Suuremmista töistä mainittakoon osittaiset katukiveyksen uudistukset joita toimitettiin Elisabetinkadulla, Eteläsatamassa, Hietalahdensatamassa, Merisatamassa, Katajanokalla y. m. paikoilla. Näitä korjaustöitä varten oli budjettiin merkitty 25,000 markkaa, mutta sen johdosta että niin kivien ja hiekan kuin asfaltinkin hinnat olivat vuoden varrella kohonneet, kävi lokakuun lopulla selville, että osoitettu määräraha ei riittäisi, minkätähden marraskuun alussa kaupunginvaltuustolta anottiin 4,500 markan lisämäärärahaa, jonka valtuusto myönsikin, mutta josta vuoden varrella käytettiin ainoastaan Smk. 3,629: 36.

Siltasaarenkadun ja Toisen linjan välisen Sörnäsän rantatien ketokiveyksen uudistusta varten oli osoitettu 6,800 markkaa, mutta tätä työtä ei teetetty vuonna 1915, syystä että osoittautui vaikeaksi saada täytettä kadun tarpeelliseen korotukseen, jota paitsi paikkaa ahkerasti käytettiin halkojen purkauspaikkana. Tämän johdosta anottiin rahatoimikamarilta lupaa saada siirtää määräraha vuoteen 1916.

Kaupungille kuuluvan Salomoninkadun osan ketokiveyksen uudistus sekä talonomistajille kuuluvain mainitun kadun osain tarpeellinen korotus suoritettiin budjetissa osoitetulla 4,000 markan rahamäärällä.

Rahapajanrannan noppakivipäällystyksen uudistusta tavaravajain n:ojen 7, 8 ja 9 merenpuoleiselta osalta ei suoritettu vuoden varrella, syystä että paikka vallitsevan sotatilan johdosta ei ollut käytettävissä eikä työtä sentähden voitu teettää. Tästä syystä tehtiin rahatoimikamarille anomus määrärahan siirtämisestä seuraavaan vuoteen.

Kaupunginvaltuusto oli kaupungille kuuluvan Puistokadun osan tervavierrosta varten osoittanut 11,700 markkaa, mutta jatkuvan sodan johdosta kävi miltei mahdottomaksi saada työtä varten tarpeellisia työaineita, minkätähden valtuustolle tehtiin esitys, että puheenaoleva

katu, joka oli sangen epätasainen, vuoden varrella ainoastaan vierretäisiin, ja oli tästä työstä kustannuksia Smk. 3,135:54.

Samaten korjattiin Tehtaan- ja Merikadun välinen kaupungille kuuluva Laivurinkadun osa ainoastaan tavallisella vierroksella. Tästä työstä oli kustannuksia Smk. 1,156;44, jota vastoin mainitun kadun päällystämiseksi tervavierroksella oli osoitettu 6,450 markkaa.

Speranskintien ja Kaivopuiston Ison lehtotien pintatervausta varten oli osoitettu 1,575 ja 2,350 markkaa, mutta näitä töitä ei teetetty, syystä että asfalttitervan hinta oli vuoden varrella tavattoman korkea, minkätähden katsottiin sopivaksi jättää tämä työ toistaiseksi ja sen tähden siirtää osoitetut rahamäärät seuraavaan vuoteen.

Eräiden kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudistukseen ja korjaukseen oli osoitettu 8,000 markkaa, ja suoritettiin tällä rahamäärällä pääasiassa vanhempain puukaiteiden uudistus. Niinpä rakennettiin uudestaan seuraavat kaiteet: 120 m. Gustafssonin tontin vierellä Itäisen viertotien varrella, 82 m. Toisen linjan osoitteenon 19 vierellä, 22 m. Porthaninkadun tontin n:o 5 vierellä, 34 m. Castréninkadun talon n:o 4 vierellä, 45 m. Askele-yhtiön tontin vierellä Toisen linjan varrella, 100 m. Vallilassa, 85 m. Vanhassakaupungissa sekä noin 160 m. erinäisissä Eläintarhan paikoissa, jota paitsi vuoden varrella monin paikoin paikattiin ja uudesti maalattiin kaiteita ja hevesten kytkypuomeja.

Kaupungille kuuluvan Fredrikinkadun osan päällystämiseksi ketokivillä Arkadiankadun pohjoispuolelta sekä jalkakäytävän varustamiseksi reunuskivillä ja sorastamiseksi oli osoitettu 4,400 markkaa, jolla rahamäärällä nämä työt teetettiinkin.

Salomonin- ja Etel. Rautatienkadun välisen kaupungille kuuluvan Annankadun osan kiveämistä varten oli osoitettu 3,400 markkaa, mutta tästä määrärahasta käytettiin ainoastaan Smk. 426:37, syystä että maistraatti oli myöntänyt mainitun kadun viereisille yksityisille talonomistajille kiveyksen teettämiseen nähden lykkäystä vuoteen 1916, minkätähden ei kaupunginkaan katuosaa kivitetty. Tämän johdosta siirtyi säästö vuoteen 1916.

Töölönkadun ja Läntisen viertotien välisen Pohjoisen Hesperian kadun kaupungille kuuluvan osan kiveys suoritettiin lasketulla kustannusmäärällä.

Laadittaessa 1915 vuoden budjettia oletettiin raitiotieyhtiön laskevan raiteet Alppikadulle Ensimmäisen ja Toisen linjan välille, Ensimmäiselle linjalle Alppi- ja Castréninkadun välille sekä Castréninkadulle Ensimmäisen ja Toisen linjan välille, minkätähden kaupunginvaltuusto oli osoittanut 4,150 markkaa, 5,300 markkaa ja 3,300 markkaa mainittujen katuosain ketokiveystä varten, mutta kun raitiotieyhtiö ei voinut vuo-

den varrella laskea edellä mainittuja raiteita, ei rakennuskonttori teettänyt kiveystäkään, minkätähden määrärahat siirtyivät vuoteen 1916.

Porvoonkadulla toimitettiin kaupungille kuuluvan katuosan ketokiveys korttelin n:o 373 vierellä, mihin raitiotieraiteet oli laskettu, ja oli tästä työstä kustannuksia Smk. 3,122: 53. Sitä vastoin sitä Viipurinkadun osaa, jota varten määräraha oli myönnetty saman litteran kohdalla, ei päällystetty ketokivillä samasta syystä, mikä edellä mainittiin Alppikadun, Ensimmäisen linjan ja Castréninkadun kohdalla. Säästö, Smk. 9,377: 47, siirtyi seuraavaan vuoteen.

Budjettiin oli merkitty 35,700 markkaa uusien rautatieraiteiden laskemiseksi Sörnäsän rantatielle ja tarpeellisen tasoituksen toimittamiseksi. Kun vuoden varrella oli mahdotonta saada raidetarpeita ja täyteaineestakin oli puute, käytettiin edellä mainitusta rahamäärästä ainoastaan Smk. 3,944: 24, mikä summa meni suunnitellun purkauksen eteläisimmän osan tasoitukseen. Määrärahan säästö siirtyi sen tähden vuoteen 1916.

Samaten ei raideaineita myöskään saatu Sörnäsän haararadan pohjoispuolella sijaitsevan korttelin n:o 534 vierelle suunniteltua rautatieraidetta varten. Osoitettu 15,000 markan määräraha siirrettiin käytettäväksi kohta kuin raideaineita saatiin.

Brändönkatu tasoitettiin puoleen leveyteensä, ja oli siitä kustannuksia Smk. 21,895: 23 määrärahan ollessa 24,500 markkaa.

Jotta kävisi mahdolliseksi jatkaa raitiotietä Sörnäsissä korttelien n:ojen 302 ja 303 ympäri, oli budjetissa osoitettu 45,000 markkaa Castrénin- ja Alppikadun välisen Ensimmäisen linjan tasoitukseen, 7,000 markkaa Toisen linjan ja Eläintarhantien välisen Alppikadun laajentamiseksi täyteen leveyteensä sekä 4,900 markkaa Ensimmäisen ja Toisen linjan välisen Castréninkadun korotukseen, mutta kun näitä töitä ei teetetty vuoden varrella, palautuivat rahamäärät kaupunginkassaan.

Kaisaniemenkadun (Murtokadun) tasoitustöitä ei voitu vuoden varrella panna alulle, syystä että erällä Mikonkadun n:o 17 talon vuokralaisilla oli kiinnitetyt vuokratirjat eikä heidän kanssaan voitu suosiollista sopimusta saada aikaan, minkätähden osoitettu määräraha siirtyi vuoteen 1916 käytettäväksi kaupunginvaltuuston osoittaman lisämäärärahan kera mainitun kadun tasoitukseen.

Jotta työnpuutteen ilmaantuessa olisi joitakin suurempia töitä, joihin työttömiä voitaisiin sijoittaa, oli kaupunginvaltuusto osoittanut: 23,700 markkaa Pengerkadun tasoittamiseksi täyteen leveyteensä Sakerin- ja Torkkelinkadun väliltä, 16,000 markkaa Pengerkadun jäljellä olevan osan tasoitukseen Torkkelin- ja Helsinginkadun väliltä, 16,400 markkaa Torkkelinkadun tasoitukseen Itäisen viertotien ja Pengerkadun väliltä, 32,500 markkaa saman kadun tasoitukseen Penger- ja Agricoolankadun väliltä, 28,000 markkaa Adolfintien tasoitukseen pitkin pi-

pituuttaan sekä 12,900 markkaa Harjutorin tasoitukseen. Kun vuoden varrella ei ilmaantunut työnpuutetta, ei mainittuja tasoitustöitä tarvinnut aloittaa eikä sentähden määrärahoja käyttää, minkätähden kaikki edellä mainitut määrärahat voitiin vuodenvaihteessa siirtää kaupunginkassaan.

Läntisen viertotien laajentamiseen niiltä kohdin, joiden varrelle uutisrakennuksia jo oli tehty tai vuoden varrella teetetäisiin, oli osoitettu 15,000 markkaa. Kun vuoden varrella ei kuitenkaan suoritettu laajennustöitä eikä määrärahaa siis käytetty, pyydettiin rahatoimikamarilta lupaa saada siirtää se vuoteen 1916 silloin käytettäväksi tarpeen vaatiessa tarkoitukseensa.

Kanavain ja viemärien erinäiseen kunnossapitoon oli osoitettu 35,000 markkaa, mutta kun tämä rahamäärä havaittiin riittämättömäksi, anottiin kaupunginvaltuustolta 2,500 markan lisämäärärahaa. Kustannuksia kanavain kunnossapidosta ja huuhtelusta oli Smk. 9,841:04, kun taas syöksykaivojen tyhjentämisestä oli menoja Smk. 21,981:63. Avonaisten ojain perkauksesta oli menoja Smk. 1,634:54, likaveden puhdistusasemain käytöstä ja hoidosta Smk. 4,464:77.

Kustannuksia täydennystöistä oli Smk. 5,149:68, ja johtuivat ne pääasiallisesti tarkastus- ja syöksykaivojen rakentamisesta, särkyneiden viemäriputkien uusimisesta, uusien tuuletusputkien rajoittamisesta y. m. Määräraha oli 5,000 markkaa.

Lokaviemärien huuhteluun käytettävän veden kustannusmäärärahasta käytettiin vuoden varrella ainoastaan Smk. 1,368:33.

Rautatientorin alitse Hakasalmenkadulta Itäiseen Teatterikujaan menevän viemärijohdon uudistamisesta oli laskettu olevan kustannuksia 13,000 markkaa. Kun sementin hinta oli vuoden varrella kohonnut, laadittiin uusi kustannusarvio, minkä ohessa anottiin, että työn teettämisen saisi jättää johonkin seuraavaan vuoteen. Määräraha siirtyi tämän johdosta seuraavaan vuoteen.

Brändönkadulta itään Vanhankaupunginlahteen menevää viemärijohtoa rakennettiin ainoastaan lyhyt osa, koska sen lopullinen suunta on Sörnäsän niemekkeen uuden jaoitusehdotuksen varassa. Määrärahan säästö, 29,000 markkaa, siirtyi tämän johdosta vuoteen 1916.

Kun hätäaputöiksi varattuja XII kaupunginosan kaduntasoitustöitä ei teetetty, ei myöskään näiden katujen alle suunniteltuja viemäreitä rakennettu. Määrärahat, nimittäin 2,900 markkaa viemärijohdon teettämiseksi Pengerkadun alle korttelin n:o 340 tontilta n:o 19 Sakarinkadun alaiseen viemäriin, 13,200 markkaa viemärijohdon teettämiseksi Pengerkadun alle Torkkelinkadulta Helsinginkadun kanavaan, 4,900 markkaa viemärijohdon teettämiseksi Torkkelinkadun alle korttelin n:o 340 tontilta n:o 21 Itäisen viertotien alaiseen kanavaan, 13,600 markkaa viemärijohdon teettämiseksi Torkkelinkadun alle korttelin n:o 341 tontilta n:o 11 Franzéninkadun alaiseen viemäriin

Kanavat ja
viemärit

ja saman korttelin tontilta n:o 13 Porthaninkadun alaiseen viemäriin sekä 15,700 markkaa viemärijohdon teettämiseksi Adolfin tien alle korttelin n:o 344 tontilta n:o 2 ja korttelin n:o 345 tontilta n:o 20 Torikadun alaiseen viemäriin siirrettiin käyttämättöminä kaupunginkassaan.

Sen johdosta että vähäisemmälläkin sateella taajaan uudistui tulvia Kolmannen linjan ja Itäisen viertotien kulmauksessa, pantiin Näkinkujan alitse kulkevan 12" laskujohdon sijaan 75 sm korkea, läpileikkaukseltaan munanmuotoinen laskujohto, minkä jälkeen Kolmannelta linjalta tuleva johto, joka aikaisemmin oli ollut yhdistettynä Itäisen viertotien alaiseen johtoon, yhdistettiin tähän uuteen johtoon, joten vesi sai vapaamman laskun. Tämä työ teetettiin jo 1914 vuoden jälkipuoliskolla, vaikka määräraha sitä varten myönnettiin vasta 1915 vuoden budjetissa. Määräraha 17,400 markkaa, kustannukset Smk. 16,288: 62.

Hesperian puistosta Töölön sokeritehdasalueen halki Savilau puhdistusasemalle suunniteltua katkaisevaa viemäriä ei teetetty kohonneiden työainekustannusten johdosta sekä syystä että työnpuutetta ei vallinnut. Määräraha, 25,200 markkaa, siirtyi vuoteen 1916.

Tiet. Kustannuksia erinäisistä teiden korjauksista oli vuoden varrella Smk. 9,555: 23 määrärahan ollessa 10,000 markkaa.

Kun kaupungin molemmat höyryjyrät vuoden varrella olivat ahkerassa käytännössä, ei ehditty uudesti viertää Eläintarhantietä Diakonissalaitoksen kohdalla olevan rautatien alikäytävän ja Läntisen viertotien väliltä eikä myöskään Alppilaan vievää tietä rautatiepysäkin ja Töölönlahden väliltä. Näitä töitä varten osoitetut määrärahat siirtyivät sentähden vuoteen 1916.

Kaupungille kuuluva osa Träskin ja Äggelbyn välistä, emäradan länsipuolitse kulkevaa tietä tehtiin uudestaan 5 m. leveältä, ja määräraha, 16,200 markasta, säästyivät Smk. 105: 21.

Viertotiet. Kustannukset Läntisen viertotien uudesti viertämisestä noin 7,700 m²:n laajuudelta sekä Itäisen viertotien uudistamisesta miltei yhtä laajalta alalta maksettiin viertoteiden erinäistä kunnossapitoa varten olevasta määräraha. Kun tarkoitukseen osoitettu 15,000 markan rahamäärä jo työtä aloitettaessa havaittiin riittämättömäksi, anottiin kaupunginvaltuustolta 5,000 markan lisämäärärahaa, joka myönnettiin. Uudestiviertämisistöihin käytettiin vuoden varrella Smk. 18,289: 89.

Säästöä Smk. 389: 86 syntyi Vantaanjoen maantiesillan korjaukseen osoitetussa 2,000 markan määräraha.

Läntinen viertotie Länt. Heikinkadun ja Aurorankadun väliseltä osalta vierrettiin uudestaan sitä varten osoitetulla eri määräraha, minkä ohessa läntisen jalkakäytävän noppakivipäällystys uudistettiin. Määräraha 8,800 markkaa, kustannukset Smk. 8,492: 64.

Satamat. Rantasiltain, siltain, pojujen y. m. erinäisiä korjauksia varten oli osoitettu 35,000 markan määräraha, mutta laivaliikenteen vähäisyyden

johdosta näitä laitteita ei paljon käytetty, minkätähden ne myös kaisivat vähemmän korjausta, niin että määrärahaasta säästyi Smk. 9,938: 52. Kustannuksia näiden laitosten kuunnossapidosta oli Smk. 25,061: 48, joka summa jakautui seuraavain alitilien kesken:

Rantasillat	Smk. 8,500: 46	Nostokranat	Smk. 195: 48
Sillat	» 897: 30	Täyte	» 2,529: 90
Pojut	» 983: 26	Sekalaista	» 6,253: 46
Väliaikaiset laiturit »	5,701: 62		
		Yhteensä Smk.	25,061: 48

Jällelmenosilloista sekä rantasiltain ja jäärailojen viereisistä kaiteista oli kustannuksia seuraavat määrät, nimittäin jällelmenosilloista Smk. 6,362: 14 ja kaiteista Smk. 2,689: 38. Määrärahaasta, 10,000 markasta, säästyi siis Smk. 948: 48.

Satamain ruoppaukseen oli osotettu 35,000 markkaa, mutta tästä summasta käytettiin ainoastaan Smk. 28,645: 81. Ruoppaustöitä teetettiin vuoden varrella pääasiallisimmin Pohjoissatamassa.

Sörnäsän niemekkeen viereisen ruoppavarastopaikan järjestämiseen ja laajentamiseen käytettiin tarkoitukseen osoitettu 15,000 markan määräraha, siitä Smk. 12,666: 25 kivipenkereen täyttämiseen ja Smk. 2,333: 75 kourujen laittamiseen.

Säästöä Smk. 1,586: 96 syntyi siinä 16,000 markan määrärahaassa, joka oli osoitettu T-muotoisen rantasillan pohjoisosan sekä sen lähimpänä Pohjoisrantaa sijaitsevan länsiosan uudistamiseen.

Sörnäsän painolastisilta rakennettiin uudestaan Smk:n 10,123: 03 kustannuksilla. Määräraha oli 10,800 markkaa.

Eläintarhanlahden itärannassa olevan venelaiturin rakennusmäärärahaasta, 2,900 markasta, säästy 367: 45.

Säästöpankinrannan venelaiturin uudestirakentamisesta oli kustannuksia arvioitu 800 markan määrä.

Merisataman purkauslaiturin korjauksesta oli kustannuksia Smk 795: 21, määrärahan ollessa 900 markkaa.

Sitä vastoin katsottiin Ruoholahden läntisimmän laiturin korjauksen voivan jäädä toistaiseksi, koska työn teettäminen ei ollut sikäläisen liikenteen vaatima. Määräraha, 1,900 markkaa, siirtyi seuraavaan vuoteen.

Katajanokan pohjoisrannan rantareunustuksesta oli kustannuksia Smk. 914: 37, määrärahan ollessa 1,000 markkaa.

Kahden puupojun hankkimiseksi Rahapajanrannan edustalle oli osoitettu 1,500 markkaa, mutta kun laivaliikenne vuoden varrella oli erittäin vähäinen, katsottiin pojujen sijoituksen voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Kaupunginvaltuusto oli osoittanut 15,000 markkaa Pitkäsillan lounaispuolisen rantasillan pidentämiseksi 10 metrillä, mutta kun

pidettiin sopimattomana teettää työtä ainoastaan näin lyhyellä osalla, anottiin valtuustolta suurempaa määrärahaa, jotta voitaisiin rantasilttaa jatkaa 20 m:n pituudelta. Vuodeksi 1915 osoitettu määräraha siirrettiin sentähden 1916 vuoden menosääntöön merkittyyn uuteen määrärahaan.

Sörnäsän niemekkeen viereisten varastopaikkain tasoitusta varten oli budjetissa 19,000 markan määräraha, josta käytettiin Smk. 17,440: 01.

Ulkomailta tilattua höyryruoppaajaa ei voitu sotatilan vuoksi saada, minkätähden sitä varten oleva määräraha jäi käyttämättä.

Työkalut.

Erinäisten työkalujen ostoon ja korjauksiin osoitettu 15,000 markan määräraha käytettiin pääasiassa työkalujen ja työkoneiden kuntoonpanettamiseen.

Sähköllä käypää kitkakonetta kivikranaan, joka yksinkertaisella köydellä kantaa 1,500 kiloa, ei voitu sotatilan johdosta hankkia, minkätähden tämä 4,000 markan määräraha siirtyi vuoteen 1916.

Sinivuoreenmaan proomuveistämön korjauksesta oli kustannuksia Smk. 1,015: 76 määrärahan ollessa 1,500 markkaa.

Yhden kiviproomun ja ruoppaproomun n:o 1 korjauksiin sekä ruoppaproomujen n:o:jen 3, 4 ja 11 tiivistämiseen oli osoitettu 4,800 markan, 2,200 markan ja 1,500 markan määrarahat. Näistä töistä oli kustannuksia kustakin Smk. 4,816: 18, Smk. 1,935: 07 ja Smk. 527: 29.

Kustannuksia uusien etupyöräin sekä uusien höyryputkien hankkimisesta isoon höyryjyrrään oli Smk. 3,186: 35 määrärahan ollessa 3,500 markkaa.

Kaupungin pajaan ostettiin kaksi ruuvialasinta ynnä muita pienempiä työkaluja tarkoitukseen osoitetulla 500 markan määrarahalla.

Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapitoa varten osoitetusta 4,000 markan määrarahasta käytettiin Smk. 3,037: 07, joka summa jakautui seuraavain alitilien kesken:

Hengenpelastuskalut	Smk. 1,027: 74
Halkomitat	» 974: 83
Sekalaista.....	» 1,034: 50
<hr/>	
Yhteensä Smk. 3,037: 07	

Määräraha menosäännön viidennentoista pääluokan kohdalla.

Pesuhuoneiden ja virutuslaiturien erinäisestä hoidosta ja korjauksesta oli kustannuksia Smk. 5,228: 98 määrärahan ollessa 7,000 markkaa.

Menosäännön 15 pääluokan kohdalla oli osoitettu 3,400 markan määräraha Turholmassa olevaa Henrik Borgströmin kansanpuistoa varten, mutta tästä määrarahasta käytettiin ainoastaan Smk. 1,420: 53,

Määrärahoja kaupunginvaltuuston käyttövaroista.

siitä 1,080 markkaa vartijain palkkaukseen sekä loput sikäläisten siltain korjaukseen.

Vakinaiseen menosääntöön merkittyjen määrarahain lisäksi on

kaupunginvaltuusto vuoden varrella myöntänyt erinäisiä määrärahoja käyttövaroistaan.

Korttelissa n:o 405 sijaitsevaan Fredrikinkadun tonttiin n:o 71 kuuluvain katuosain kiveämiseen osoitettiin 3,000 markkaa, joka kiveämissä työ vuoden varrella määrättiin kaupungin teetetäväksi, sen johdosta että tontti oli palautunut kaupungin haltuun ja maistraatti oli velvoittanut mainitun tontin omistajan päällystämään osansa Arkadian- ja Fredrikinkatua.

Jotta estettäisiin runsaampain sateiden aikana syntymästä tulvia eräissä Puistokadun viereisissä rakennuksissa alempana sijaitsevissa huoneissa, osoitettiin varasadevesijohdon laskemiseksi Puistokatuun Raatimiehenkadulta Merisataman viemärin suuhun 10,700 markkaa. Tästä työstä oli kustannuksia Smk. 10,666:48.

Kun sotilasviranomaisten taholta oli kuulunut valituksia sen johdosta, että Helsingin kaupungille kuuluvain Mänsaksen ja Nybondaksen talojen tieosat kaupungin ja Espoon rajan välillä olivat huonossa kunnossa, osoitettiin 12,700 markkaa näiden tieosain kuntoon panettamiseksi, mutta alkaneen pakkasen johdosta ei vierrotyötä voitu suorittaa loppuun. Määrärahan säästö, Smk. 8,426:35, siirtyi vuoteen 1916.

Kun Rahapajanrannan itäosa oli vuoden varrella edelleen painunut ja vieremän vaara uhkasi, osoitettiin 5,000 markkaa laiturimuurin poistamiseksi 75 m:n pituudelta. Tästä työstä oli kustannuksia Smk. 4,320:25.

Hermannissa II Guntähdenkadun talossa n:o 4 sijaitsevan kansanlastentarhan edustalla olevan avonaisen paikan tasoitukseen ja aitaamiseen osoitetusta 1,200 markan määrärahasta käytettiin Smk. 822:33. Syytä tähän suureen säästöön oli, että aitausaineet saatiin maksutta eräästä Kammionkadun varrella sijainneesta puretusta aidasta.

Rakennuskonttori on vuoden varrella yksityisten tiliin päällystänyt noin 4,000 m² katua ketokivillä sekä uudistanut noin 5,000 m² katukiveystä ja 9,400 m² vierrosta.

Sekalaisten
tiliiltä kustan-
nettuja töitä.

Edellisinä vuosina erinäisiä töitä varten myönnettyistä määrärahoista käytettiin vuoden varrella seuraavat:

Nostamattomia
määrärahoja.

Viidennen linjan ja Helsinginkadun välisten kaupungille kuuluvain Kaarlenkadun sekä Itäisen ja Läntisen Brahenkadun välisen Helsinginkadun kaupungille kuuluvain osain päällystäminen ketokivillä ynnä Kaarlen- ja Itäisen Brahenkadun välisen Helsinginkadun tasoitus suoritettiin loppuun, jolloin tarkoitukseen osoitetusta 33,600 markan määrärahasta säästyivät Smk. 492:83.

Eerikin- ja Etel. Rautatienkadun välisen Lapinlahdenkadun kaupungille kuuluvat osat oli edellisenä vuonna päällystetty noppakivillä asfalttiin ainoastaan mainitun kadun varrella olevan puistikon sekä rakentamattoman tontin osoite n:o 2 viereltä, jota vastoin muiden

kaupungille kuuluvain katuosain päällystys täytyi lykätä vuoteen 1916, jolloin yksityisten talonomistajain tulee maistraatin määräyksen mukaan päällystää katuosansa. Vuonna 1915 toimitettiin ainoastaan jalkakäytävain korjaus, josta oli kustannuksia Smk. 1,415: 10. Säästö, Smk. 9,363: 54, siirtyi käytettäväksi vuonna 1916.

Länt. Heikinkadun ja Etel. Rautatienkadun välisen Arkadiankadun kaupungille kuuluvan osan ketokiveystä varten osoitetun määrärahan edelliseltä vuodelta siirtyneestä säästöstä käytettiin Smk. 1,794: 49 ajotien jäljellä olevan osan kiveämiseen sekä jalkakäytävän varustamiseen reunuskivillä, mutta kun itse jalkakäytävää ei voitu vuoden varrella päällystää, siirtyi jäljellä oleva säästö, Smk. 1,820: 11, vuoteen 1916.

Santa- ja Busholmassa jatkettiin jo vuonna 1912 aloitettuja satamarakennustöitä, jotka vuoden varrella edistyivät niin pitkälle, että suurin osa ensiksi rakennettaviksi suunnitelluista rantasilloista voitiin ottaa väliaikaiseen käytäntöön, minkä ohessa rantasilloille ja kaduille laskettiin rautatieraitteet, sikäli kuin raideaineita silloisissa oloissa oli saatavissa, ja luovutettiin liikenteelle. Uusia katuja tasoitettiin ja aikaisemmin tasoitettuja vierrettiin niin laajassa mitassa kuin oli mahdollista.

Vuoden varrella tällä satamarakennusalueella suoritetuista töistä mainittakoon noin 190 m. rantasiltaa Laivarantaan noin 120,600 markan kustannuksilla, mainitun rantasillan viereisen satama-altaan syventäminen ruoppaamalla ja vedenalaisia kallioita louhimalla noin 44,000 markan kustannuksilla, edellisenä vuonna aloitetun Ahdinkadun tasoituksen jatkaminen noin 37,400 markan kustannuksilla, Lastaajankadun samoin noin 44,200 markan sekä Laivarannan samoin noin 5,000 markan kustannuksilla, minkä ohessa Lastaajankatuun laskettiin 338 m. viemärijohtoa sekä Laivarantaan 284 m rautatieraidetta.

Edelleen vierrettiin näillä saarilla noin 18,600 m² katupintaa noin 18,000 markan kustannuksilla. Koko satamarakennustyöhön käytettiin vuoden varrella Smk. 351,722: 04 ja eri aikoina myönnetystä 2,300,000 markan määrärahasta ehdotettujen töiden suoritukseen siirtyi vuoteen 1916 Smk. 127,753: 09.

Viemäri- ja vesijohdon laittamiseksi Eläintarhan urheilupaviljoniin osoitetusta määrärahasta oli edelliseltä vuodelta jäljellä Smk. 3,258: 42 mutta kun vuoden varrella osoittautui, että kentän alle lasketut vesijohdot toimivat tyydyttävästi, palautui säästö kaupunginkassaan. Eläintarhan Savilan uusi lokaveden puhdistusasema valmistui vuoden varrella, niin että laitos syyskuussa voitiin ottaa käytäntöön. Pumppuja ei kuitenkaan voitu lopullisesti hyväksyä, syystä että niiden havaittiin silloisessa lokaviemärivedessä toimivan epätydyttävästi, minkätähden lopputiliä pumppujen hankkijan kanssa ei vielä tehty ja määrärahan jäljellä oleva osa, Smk. 7,285: 49, siirtyi seuraavaan vuoteen.

Kaupungingeodeetti on vuonna 1915 suorittanut seuraavat määrät kaupungin rakennuskonttorin johtosäännössä mainittuja toimituksia y., nimittäin:

Kaupungingeodeetin toiminta.

Tontinmittauksia	26
Tontinarvioimisia	2
Katselmuksia kaupungin vuokra-alueilla	5
» varastopaikoilla ja kivilouhoksissa	47
Maapalstain lähtökatselmuksia	8
Kolmivuotiskatselmuksia	186
Tarkastuskatselmuksia	183
Paalutuksia ja kivijalankatselmuksia	28
Tontin tasapunnituksia	2
Mittakirjain ja tonttikarttain jäljennöksiä	11
Tilusalstain, varastopaikkain y. m. karttajäljennöksiä	31
Kirjelmiä ja lausuntoja rahatoimikamarille	24
» » kaupungin yleisten töiden hallitukselle	8

Sitä paitsi on kaupungingeodeetti vuoden varrella ottanut osaa 137 kaupungin talon ja rakennuksen arvioimiseen ja laatinut arviokirjat.

Kaupunginarkkitehdin antama kertomus vuodelta 1915 oli seuraava:

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia varten oleva määräraha, joka oli ainoastaan 45,500 markkaa 1914 vuoden 50,300 markan sijasta, osoittautui hyvin riittäväksi tarkoitukseensa, jäipä siitä, sotatilasta ja sen aiheuttamasta useimpain rakennusaineiden hinnannoususta huolimatta, säästöäkin Smk. 4,432:64. Tämä hyvä tulos on voitu saavuttaa osin noudattamalla säästäväisyyttä pienimmissäkin yksityiskohdissa, osin ja pääasiallisesti sen johdosta että asianomaisten virkamiesten vaatimuksista sodan aikana suoritettaviin korjaustöiden laatuun nähden on tuntuvasti tingitty. Edellä mainitusta 45,500 markan määrärahasta on sitä paitsi kaupungin yleisten töiden hallituksen päätöksen johdosta 1,500 markkaa siirretty 1916 vuoden budjettiin Kaisaniemen ravintolan ulkopuolista maalausta varten.

Lumenkuljetukseen kaupungin taloista y. m. osoitettu 7,000 markan rahamäärä on osoittautunut likimittäin riittäväksi tarkoitukseensa, sillä näistä töistä oli vuosikustannuksia kaikkiaan Smk. 7,055:96, joten ylitys oli ainoastaan Smk. 55:96.

Bengtsårin kasvatustaloksen rakennusten korjaus- ja kunnossapitotöitä ei, sen johdosta että oli kielletty kulkemasta pitkin maamme etelärannikkoa kulkevan sotilaallisen rajaviivan poikki, voitu, niinkuin

aikaisemmin oli ollut laita, teettää rakennuskonttorin huonerakennusosaston toimesta, vaan pyysi hallitus laitoksen johtajaa kapteeni K. Westlingiä ottamaan puheena olevat työt huolekseen. Kapteeni Westlingin ilmoitettua tähän suostuvansa teetettiin työt pääasiallisesti niitä varten laaditun kustannusarvion mukaisesti, joka töiden valmistuttua osoitti säästöä Smk. 21:86.

Palolaitoksen rakennusten samanlaisista töistä, joita varten oli osoitettu 3,600 markkaa, oli kustannuksia kaikkiaan Smk. 3,152:21 joten jäi säästöä Smk. 447:79.

Kutakin eri paloasemaa ja taloa varten myönneyt määrärahat ynnä suoritettujen töiden kirjaanpannut kustannukset näkyvät seuraavasta taulusta:

	Määräraha Smk.	Tilitetyt kustann. Smk.	Säästö Smk.	Vajaus Smk.
Pohjoinen paloasema	700 —	897 43	— —	197 43
Eteläinen »	1,550 —	1,479 91	70 09	— —
Kallion »	250 —	268 18	— —	18 18
Hermannin »	225 —	156 45	68 55	— —
Kampintorin »	225 —	206 44	18 56	— —
Palolaitoksen talo Korkeavuorenkatu 39	600 —	126 —	474 —	— —
Töölön palovaja	50 —	17 80	32 20	— —
Yhteensä Smk.	3,600 —	3,152 21	663 40	215 61
	3,152 21	— —	215 61	— —
	447 79	— —	447 79	— —

Esitetyistä numeroluvuista näkyy, että ainoastaan pohjoisen ja Kallion paloaseman kustannukset ovat ylittäneet lasketun määrärahan, jota vastoin muiden asemain määrärahoissa on syntynyt jonkin verran ylijäämää. Se seikka että pohjoisen paloaseman korjaustöitä ei voitu suorittaa budjettiin merkityllä määrärahalla, johtui yksinomaan siitä, että töitä suoritettaessa huomattiin, osin että muuan tulisija oli vuoden varrella niin lopen palanut, että oli aivan välttämätöntä purkaa se ja muurata uudestaan, osin myös että eräät kannatusparrut olivat lahonneet ja sentähden kaipasivat lujitusta, joita töitä ei ollut voitu arvata budjettiehdotusta laadittaessa.

Erinäisistä kaupungin kansakoulutalojen korjaustöistä oli tilien mukaan kustannuksia Smk. 17,857:11, määrärahan ollessa 19,700 markkaa, joten siis tästä määrärahasta säästyivät kaikkiaan Smk. 1,842:89.

Eri kansakoulurakennusten kesken jakaantuivat määrärahat ja kirjaanpannut kustannukset sillä tavoin kuin alempana olevasta taulusta lähemmin näkyy:

	Määrä- raha Smk.	Tilitetyt kustan- nukset Smk.	Säästö Smk.	Vajaus Smk.
Kansakoulutalo Annankatu 30	1,300 —	1,097 96	202 04	— —
» Ratakatu 8	900 —	897 66	2 34	— —
» Neljäs linja 11	250 —	352 95	— —	102 95
» Neljäs linja 13—15	1.000 —	937 81	62 19	— —
» Tehtaankatu 15—17	1,150 —	1,478 99	— —	328 99
» Fjälldalin	150 —	95 08	54 92	— —
» Kasarminkatu 21	1,500 —	1,411 55	88 45	— —
» Lapinlahdenkatu 6	1,200 —	842 52	357 48	— —
» Mariankatu 22	350 —	369 06	— —	19 06
» Toukolan	300 —	304 80	— —	4 80
» Nikolainkatu 18	3,200 —	2,756 97	443 03	— —
» Porthaninkatu 8	1,550 —	1,565 86	— —	15 86
» Punavuorenkatu 10	500 —	204 40	295 60	— —
» Töölönkatu 41—43	2,850 —	2,831 11	18 89	— —
» Vallilan	1,900 —	1,782 09	117 91	— —
Istutusten kunnossapito	1.000 —	— —	1,000 —	— —
Sekalaista	600 —	928 30	— —	328 30
Yhteensä Smk.	19,700 —	17,857 11	2,642 85	799 96
	17,857 11	— —	799 96	— —
	1,842 89	— —	1,842 89	— —

Edellä mainituista numerotiedoista näkyy, että Neljännen linjan n:o 11 ja Tehtaankadun n:ojen 15—17 kansakoulurakennusten korjauskustannukset ovat hiukan ylittäneet lasketut määrät, että Mariankadun n:o 22, Porthaninkadun n:o 8 ja Toukolan koulutalojen määrärahat ovat likimmittain riittäneet tarkoituksiinsa sekä vihdoin että kaikkien muiden kansakoulutalojen määrärahoissa on töiden valmistuttua syntynyt missä minkin verran ylijäämää.

Neljännen linjan n:o 11 ja Tehtaankadun n:ojen 15—17 kansakoulutalojen korjausmäärärahaan ylitys johtui pääasiassa vuoden varrella herkeämättä kohonneista työaineiden kustannuksista ja, mitä jälkimäiseen rakennukseen tulee, sitä paitsi laskujohdossa todetusta putki- viasta, jota tietenkään ei ollut voitu edellyttää budjettiehdotusta laadittaessa.

Kaupungin vuokraamissa kansakouluhuoneistoissa toimitetuista korjauksista oli kustannuksia yhteensä Smk. 938: 41. Näitä töitä varten oli budjettiin merkitty 1,100 markkaa, joten siis tästäkin määrärahasta säästyivät vähäinen määrä eli Smk. 161: 59.

Kunnallisissa työväenasunnoissa, joiden kunnossapitoa varten budjetissa oli osoitettu 6,000 markkaa, oli alkuaan tarkoitus kuluvana vuonna teettää eräitä ulkopuolisia maalaustöitä. Kaupungin yleisten

töiden hallituksen päätöksen mukaan nämä työt kuitenkin jätettiin toistaiseksi ja ulkopuolisten maalaustöiden kustannuksia varten siirrettiin Smk. 4,450:73 vuoteen 1916. Muista töistä, jotka etusijassa olivat tavanmukaisia tulisijan- ja katonkorjauksia ynnä ulko-ovien, aintain y. m. s. kunnossapitotöitä, oli vuoden varrella kustannuksia yhteensä ainoastaan Smk. 1,549:27.

Forsbyn kunnalliskodin ja työlaitoksen vuosikorjaukset, jotka käsittivät ainoastaan välttämättöimpiä höyrykattilain, tulisijain, putki-johtojen, ikkunain, ovien, lukkojen y. m. korjauksia, teetettiin likimittain tähän tarkoitukseen osoitetulla 3,600 markan määrärahalla. Puheenaolevista töistä oli nimittäin tilien mukaan kustannuksia Smk. 3,546:19, joten määrärahasta säästyi Smk. 53:81.

Poliisilaitoksen hallussa olevain rakennusten korjaukseen ja kunnossapitoon oli laskettu tarvittavan kaikkiaan 9,810 markkaa. Huolimatta miltei kaikkien rakennusaineiden kohonneista hinnoista voitiin kuitenkin äärimmäistä säästäväisyyttä noudattamalla sekä teettämällä ainoastaan mitä välttämättömintä oli nämä työt yleensä suorittaa osoitettuja rahamääriä vähemmillä kustannuksilla. Siten syntyi tilien mukaan säästöä yhteensä Smk. 996:34, joten puheena olevain rakennusten korjauksesta oli kustannuksia yhteensä Smk. 8,813:66. Tämän nimikkeen kohdalla olevain määrärahan ja kustannusten jakautuminen eri rakennusten kesken käy lähemmin selville seuraavasta taulusta:

	Määrä- raha Smk.	Tilitetyt kustan- nukset Smk.	Säästö Smk.	Vajaus Smk.
Aleksanterinkatu 22—24	3,350 —	3,322 75	27 25	— —
» 26	400 —	412 17	— —	12 17
Ratakatu 10	1,000 —	929 43	70 57	— —
Pengerkatu 5	2,300 —	2,067 06	232 94	— —
Bölen poliisiasema	400 —	133 55	266 45	— —
Vanhankaupungin »	200 —	140 66	59 34	— —
Eerikinkadun »	600 —	601 35	— —	1 35
Hermannin »	80 —	69 07	10 93	— —
Töölön »	80 —	71 15	8 85	— —
Poliisin hevostalli	1,400 —	1,066 47	333 53	— —
Yhteensä Smk.	9,810 —	8,813 66	1,009 86	13 52
	8,813 66	— —	13 52	— —
	996 34	— —	996 34	— —

Raatihuoneella suoritetuissa korjaustöissä niinkään noudatettiin mitä suurinta säästäväisyyttä, eritoten mitä maalaus- ja siistimistöihin tulee. Sekä tämän johdosta että myös syystä että rakennuksessa o edellisenä vuonna toimitettu vähäinen muutostyö ja sen yhteydessä

siistitty ja maalattu eräät toisen kerroksen huoneet, voitiin korjaustyöt, joita varten budjetissa oli 3,250 markkaa, teettää Smk:lla 2,074:43, joten tästä määrärahasta säästy Smk. 1,175:57.

Laadittaessa 1915 vuoden budjettiehdotusta oli sairaalain johtajain korjauskatselmustilaisuuksissa lausumain toivomusten johdosta kaupungin sairaalarakennusten vuotuisten kunnossapitokustannusten laskettu nousevan kaikkiaan 80,000 markkaan. Budjetinkäsittelyssä tämä summa kuitenkin vähennettiin 50,000 markkaan, minkä ohessa kaupungin yleisten töiden hallitus sai toimekseen tehdä tästä johtuvat supistukset eri sairaalain rakennusten ja laitosten korjausmäärärahoihin.

Tämän tehtävän täyttämiseksi annettiin sittemmin ehdotus kustannusten supistamisesta, jotka supistukset pääasiassa kohdistuivat Marian sairaalan n. s. punaisen kivipaviljongin lämpöjohtoputkien uudistukseen sekä eräisiin rakennusten siistimisistä tarkoitaviin sisäpuoliin maalaustöihin.

Alempana olevasta taulusta käyvät selville kunkin sairaalaryhmän lasketut ja kirjaanpannut korjauskustannukset:

	Määräraha, Smk.		Tilitetyt kustannukset, Smk.		Säästö, Smk.		Vajaus, Smk.	
Kulikutantisairaala	2,500	—	1,628	45	871	55	—	—
Greijuksen sairaala	1,100	—	988	86	111	14	—	—
Hesperian »	500	—	364	18	135	82	—	—
Humaliston »	1,900	—	913	70	986	30	—	—
Koleraparakit	1,400	—	921	43	478	57	—	—
Marian sairaala	17,500	—	17,371	29	128	71	—	—
Marian sairaalan n. s. punaisen kivipaviljongin uudet lämpöjohtoputket	—	—	202	58	—	—	202	58
Sipoon mielisairaala	2,500	—	2,118	87	381	13	—	—
Kesäpäiväparantola	400	—	384	83	15	17	—	—
Kivelän sairaala	18,600	—	18,463	78	136	22	—	—
Kivelän sairaalan uusi viemärijohto	3,600	—	1,711	89	1,888	11	—	—
Sekalaista	—	—	3,256	40	—	—	3,256	40
Yhteensä Smk.	50,000	—	48,326	26	5,132	72	3,458	98
	48,326	26	—	—	3,458	98	—	—
	1,673	74	—	—	1,673	74	—	—

Se seikka että kaupungin sairaalarakennuksiinkin nähden, joiden vuotuinen kunnossapito jo tavallisissakin oloissa on aina pyrkinyt ylittämään myönnetty määrärahat, on voitu saavuttaa näin hyvä tulos, johtuu, paitsi edellä »erinäisten korjausten» yhteydessä mainituista syistä, kaupunginvaltuuston budjetinjärjestelyn yhteydessä tekemästä päätöksestä supistaa kustannusarvioita. Tämän supistuksen johdosta sairaalainhallitukset jo alusta alkaen saivat tiedokseen kaupunginvaltuus-

ton käsityksen, että vuonna 1915 ei ollut suoritettava muita kuin aivan välttämättömimmät työt.

Suoritettut työt ovat pääasiassa rakennusten kunnossapysyttämistä tarkoittavia, niinkuin konelaitteiden, putkiverkkojen y. m., vesikattojen, syöksyputkien, tulisijain, lattiaain, ikkunain, ovien y. m. tarpeellisia korjauksia sekä semmoisia sisäpuolisia maalaustöitä, joita tämän laatusissa rakennuksissa on pidetty ehdottomasti välttämättöminä, jotta rakennukset terveydelliseltä kannalta vastaisivat tarkoitustaan. Vallitsevan sotatilan johdosta on vuoden varrella suurin osa kaupungin tulli- ja satamatarkoituksia varten olevista rakennuksista ollut merisota- ja muiden viranomaisten käytettävänä sotilaallisiin tarkoituksiin, ja asianomaiset viranomaiset ovat eräissä näistä rakennuksista omalla kustannuksellaan teettäneet erinäisiä sisustus- ja muutosrakennustöitä. Niinpä oli kaupungin käytettävänä siihen aikaan, jolloin vuosikorjaukset suoritettiin, ainoastaan Katajanokan tulli- ja pakkahuoneen länsipuolisko, viereisessä makasiiniosakeyhtiön talossa sijaitseva postiosasto, Makasiininrannan tavaravajan pohjoispää siellä sijaitsevine tulliosastoineen sekä Keittohuoneenrannan avonaiset tavarakatokset ynnä Länsirannan pohjoisella ja eteläisellä laiturisiivellä olevat avonaiset tavarakatokset ynnä lisäksi erinäisiä satamavartiokojuja. Näiden rakennusten korjauskustannukset supistettiin, samoin kuin edellä on mainittu kaupungin muiden rakennusten korjauksista, kaikkein välttämättömpiin, joten ne käsittivät etusijassa vesikattojen, syöksyputkien y. m. s., tulisijain, lattiaain y. m. korjauksia. Niinkuin alempana olevasta taulusta näkyy, oli näistä töistä kustannuksia yhteensä Smk. 5,607:38 lasketun 9,480 markan määrän sijasta, joten tästä määrähasta säästyti kokonaista Smk. 3,872:62.

	Määrä- raha, Smk.	Tilitetyt kustan- nukset, Smk.	Säästö, Smk.	Vajaus, Smk.
Katajanokan tulli- ja pakkahuone	4,450 —	3,519 64	930 36	— —
» postiosasto	150 —	120 59	29 41	— —
Keittohuoneenrannan sekä pohjoisen ja eteläisen laiturisiiven tavarakatokset..	500 —	123 10	376 90	— —
Makasiininrannan tavarakatokset.....	1,550 —	1,178 98	371 02	— —
Katajanokan »	1,900 —	— —	1,900 —	— —
Tarkastuspaviljonki	250 —	155 23	94 77	— —
Odotuspaviljonki.....	200 —	202 85	— —	2 85
Satamavartiokojut	320 —	253 24	66 76	— —
Sörnäsän satamakonttori	160 —	53 75	106 25	— —
Yhteensä Smk.	9,480 —	5,607 38	3,875 47	2 85
	5,607 38	— —	2 85	— —
	3,872 62	— —	3 872 62	— —

Toukokuun 25 ja 26 päivän välisenä yönä puhkesi pohjoisen laiturisiiven tavarakatokseen sijoitetussa tappuravarastossa tuhoisa, kiivas tulipalo, joka pelottavan nopeasti levisi helposti syttyvissä tappura-, seinäpaperi, y. m. s. tavarain varastossa sekä paitsi muita suuria vahinkoja sai aikaan itse katoksen perinpohjaisen tuhoutumisen. Sittenkuin vakuutusyhtiö oli arvioinut vahingon 9,000 markaksi ja tämä rahamäärä oli maksettu kaupunginkassaan, ryhdyttiin rahatoimikamarin määräyksestä heti panemaan kuntoon mainittua tavarakatosta. Tästä työstä oli kustannuksia Smk. 8,775:23, joten syntyi vähäinen säästö eli Smk. 224:77. Tämä hyvä tulos johtui siitä, että paitsi poimutetusta levystä tehtyä vesikattoa eräitä muitakin tulen vahingoittamia rakennusaineita voitiin muuttamalla ja jatkamalla käyttää hyväksi kuntoonpanossa.

Kaupungin yleisten töiden hallituksen luvalla jättämällä suorittamatta Åggelbyn kartanon päärakennuksen ulkopuolinen maalaus sekä hiukan supistamalla ehdotettuja sisäpuolisia korjaustöitä voitiin Åggelbyn kartanon korjaukset suorittaa Smk:illa 1,710:85 laskettujen 2,660 markan sijasta. Tästä määrärahasta säästyi siis Smk. 949:15.

Kaiken vuotta 1915 jatkuva sota on tietenkin erittäin haitallisesti vaikuttanut rakennustoimintaan yleensä, sen johdosta että sekä useimpain rakennusaineiden hinnat että elantokustannukset yleensä ja työpalkatkin kohoamistaan kohosivat. Tästä seikasta on niinkään johtunut, että vuoden varrella on loppuun suoritettu tai jatkettu ainoastaan niitä kaupungin uutistöitä, jotka jo ennen sodan alkamista olivat ehtineet jossain määrin valmistua tai olivat kaupungille erittäin tarpeellisia. Samasta syystä ei vuoden varrella myöskään ole pantu alulle mainittavia uutistöitä, minkä ohessa asianomaisten viranomaisten suostumuksella eräiden muiden uutistöiden aloittaminen on siirretty toistaiseksi.

Rahatoimikamarin toukokuun 20 p:nä 1915 tehdyn pöytäkirjan 35 §:n kohdalle merkityn päätöksen mukaan oli tyttöjen ammattikoulun keittiön sisustamista varten osoitettu 2,606 markan määräraha säästettävä, koska mainittu työ (tai oikeastaan osto) oli jo aikaisemmin muilla määrärahoilla kustannettu koulun johtokunnan toimesta.

Sipoon mielisairaalan ja Sörnäsins teurastamon rakennusryhmäin töitä on vuoden varrella jatkunut, niin että sairaalarakennuksia on voitu ruveta käyttämään tarkoitukseensa. Mielisairaalan rakennustöitä on välittömästi valvonut kaupungin yleisten töiden hallitus, teurastamon rakennustöitä taas niitä varten asetettu erikoinen rakennustoimikunta.

Kesäkuun 9 p:nä 1914 myönsi kaupunginvaltuusto samana vuonna valmistuneen Hakaniementorin kauppahallin rakennustyön loppuun saattamiseksi 50,000 markan lisämäärärahan, jonka sai tar-

Uutistyst.

peen mukaan kaupunginkassasta edeltäpäin maksaa ja joka sitten oli merkittävä 1915 vuodun menosääntöön. Sittenkuin kaikki rakennusyritykseen kuuluvat tavaralaskut olivat saapuneet ja 1915 vuoden tilit oli lopullisesti päätetty osoittivat nämä kuitenkin määrärahasa syntyneen vajausta Smk. 2,773: 50. Tähän oli syynä osin vaikeus rakennustyön jatkuessa voida aivan tarkalleen laskea, minkä verran jäljellä olevista töistä olisi kustannuksia, osin se seikka että kalahallin vesijohtolaitteista (ynnä keskipakoispumpuista ja sähkömoottorista) oli kustannuksia tuntuvasti enemmän kuin kustannusarviota laadittaessa oli laskettu.

Vuonna 1914 aloitettuja Eläintarhankadun kansakoulutalon rakennustöitä jatkui vuoden varrella eräiden erikoisaineiden saannin vaikeudesta huolimatta sillä menestyksellä, että talo lukuvuoden alkaessa syyskuun 1 p:nä voitiin luovuttaa tarkoitukseensa. Tosin eräitä kustannusarviossa edellytettyjä töitä, niinkuin välikäytävälattian metallacher-päällystystä, määräajoin itsestään huuhtoutuvia oppilaiden vesiklosetteja sekä vesikaton tiilipäällystystä, ei voitu suorittaa, mutta käyttämällä pihamaalle rakennettuja väliaikaisia ulkokuoneita, päällystämällä välikäytävälattiat väliaikaisesti sementillä sekä toistaiseksi jättämällä pois kattotiilet voitiin rakennusta käyttää mainittavia haittoja syntymättä. Tämän rakennusyrityksen taloudellinen tulos osoittautui erittäin tyydyttäväksi. Vaikka sen menosääntöön merkitty 20,000 markan määräraha edellä mainittujen keskeneräisten töiden suorittamiseksi on siirretty vuoteen 1916, osoittivat tilit säästöä kokonaista Smk. 80,658 84, mikä johtui osin siitä, että useimmat työaineiden kaupat ja hankintasopimukset oli päätetty ennen kalliin ajan alkamista, osin myös siitä että rakennus kuljetusoloihin nähden sijaitsi aivan tavattoman edullisesti lähellä rautatieraidetta, minkä johdosta kävi mahdolliseksi rautateitse kuljettaa rakennusaineet välittömästi rautatievaunusta siihen rakennusmaan paikkaan, missä niitä tarvittiin.

Toivoniemen kasvatustaloksen muutos- ja lisärakennustyöt, joita varten budjetissa oli osoitettu 19,000 markkaa, oli kaupunginvaltuuston toukokuun 26 p:nä 1914 tekemän päätöksen mukaan teetetty jo mainittuna vuonna kasvatustalokunnan toimesta kustannuksilla, jotka olivat Smk. 2: 39 vähemmät edellä mainittua määrärahaa.

Sen johdosta että eräitä sotilaallisia töitä suoritettiin Oulunkylän kesäpäiväparantolan lähimmässä läheisyydessä, anoi parantolan lääkäri, lääketieteenlisensiaatti Ina Rosqvist kirjelmässä toukokuun 18 päivältä, että parantolan uuden halkovajan teettäminen, jota varten budjettiin oli merkitty 500 markkaa, saisi jäädä toistaiseksi. Tämän johdosta kaupungin yleisten töitten hallitus päätti mainitun määrärahan toistaiseksi säästettäväksi sekä nostamattomana siirrettäväksi 1916 vuoden budjettiin.

Edellä mainittujen töiden lisäksi on kaupunginvaltuuston erinäisten määräysten johdosta teetetty seuraavat työt, nimittäin: erinäiset Marian sairaalan oppilaskoulun sisustustyöt, määräraha 995 markkaa, kustannukset Smk. 787: 40, säästö Smk. 207: 60; kulkutautisairaalan höyrykattilain tulisijain muutostyöt (halkojen käyttäminen polttoaineena hiilien sijasta), määräraha 1,500 markkaa, kustannukset Smk. 953: 68, säästö Smk. 546: 32; Kivelän sairaalan tuberkulosipaviljongin kolmen hoitajatarhuoneen korjaus, määräraha 1,200 markkaa, kustannukset Smk. 1,170: 88, säästö Smk. 29: 12; Hakasalmen puiston ent. portinvartijatuvan korjaus, määräraha 650 markkaa, kustannukset Smk. 592: 68, säästö Smk. 57: 32; Marian sairaalan höyrykattilain tulisijain muutostyöt (halkojen käyttäminen polttoaineena hiilien sijasta), määräraha 1,700 markkaa, kustannukset Smk. 1,536: 98, säästö Smk. 163: 02; lihantarkastusaseman huoneiston erinäiset ylimääräiset korjaukset, määräraha 1,500 markkaa, kustannukset Smk. 1,057: 87, säästö Smk. 442: 13; sekä Marian sairaalan erinäiset uudet lämminvesijohdot, määräraha 2,500 markkaa, kustannukset Smk. 2,094: 55, säästö Smk. 405: 45.

Rahatoimikamarin määräyksestä on kamarin käyttövaroista osoitettuilla määrärahoilla, paitsi Suomen höyrykattilayhdistykselle suoritettuja vuosimaksuja y. m. menoja, lisäksi kymmenessä eri paikassa teetetty eräitä vähäisiä töitä, joista oli kustannuksia yhteensä Smk 3,207: 81.

Erinäisten kaupungin viranomaisten ja virkamiesten sekä eräiden yksityishenkilöjen tilauksesta on teetetty töitä yhteensä Smk:n 85,767: 47 arvosta, joista sittemmin on annettu laskuja Smk:lle 85,424: 33. Ylijäämä on tilinpäätöksessä siirretty asianomaisten tilaajain maksettavaksi vuonna 1916. Tämä menettely on johtunut siitä, ettei kaikkia töitä ollut ehditty suorittaa tai tilejä lopullisesti päättää kalenterivuoden kuluessa.

Edellä mainittujen töiden joukossa on huomattava kaksi muonitustoimikunnan tilauksesta rakennettua isonlaista makasiinirakennusta, toinen Etel. Rautatienkadun varrelle ja toinen Busholmaan. Kustannuksia oli edellisestä Smk. 11,525: 07 ja jälkimäisestä Smk. 22,986: 06.

Kaupunginvaltuuston ja rahatoimikamarin erinäisten määräysten johdosta on vuoden varrella sitä paitsi suoritettu eräitä töitä, joita varren on määrärahat myönnetty etuanteina. Näiden joukossa on etusijassa huomattava vallitsevasta sotatilasta johtuneet varsin lukuisat työt. Kokonaiskustannuksiin, Smk:aan 30,583: 02, jotka vuonna 1915 olivat tuntuvasti vähemmät 1914 vuoden kustannuksia, on luettu eri töitä seuraavin kustannusmäärin, nimittäin: Bölen paloaseman korjaus Smk. 3,150: 73, Fleminginkadun varrella olevan ent. sokeritehtaan nykyisen kasarmin) korjaus Smk. 1,260: 86, Fredrikssperinkadun varrella olevan tallin erinäiset korjaukset ja sisustus Smk. 1,015: 94, erään

Forsbyn riihen y. m. rakennusten erinäiset sisustus- ja korjaustyöt Smk. 812: 71, muonamakasiinin y. m. laittaminen vanhaan kaasulaitokseen Smk. 5,035: 19, samanlaiset työt eräissä Hietaniemen rakennuksissa Smk. 2,100: 35, samanlaiset työt Katajanokan tulli- ja pakka-huoneessa Smk. 213: 90, samanlaiset työt Merikadun talossa n:o 5 Smk 3,628: 15, samanlaiset työt aktiebolaget P. Sinebrychoffin panimossa. Smk. 155: 66, erään Gumtähden riihen y. m. rakennusten erinäiset korjaukset Smk. 134: 94, samanlaiset työt n. s. Ahlstedtin huvilassa Huopalahdessa Smk. 826: 97, erinäiset koleraparakkien korjaukset (sotaväen hevosten vahingonteon johdosta) Smk. 32: 60, samanlaiset työt eräissä Meilansin rakennuksissa Smk. 324: 07, samanlaiset työt n. s. Suvilahden kasarmissa Smk. 3,926: 37, vartijahuoneiston sisustaminen Vaasankadun taloon n:o 17 Smk. 49: 20, lentäjäkomentokunnan majoitus Smk. 175: 01 sekä sekalaista Smk. 60: 50 ja vihdoin insinööri- ja puhtaanapito-osaston toimesta suoritettut Hietalahden laiturin särkyneiden pollarien y. m. korjaukset Smk. 673: 60 ja puhtaanapitokustannukset Smk. 7,006: 27.

Merisotilassairaalaksi järjestetyn vanhan seurahuoneen keittiössä tapahtuneen räjähdysten johdosta tuhoutui n. s. Bolinderliesi, minkä ohessa keittiö muutoinkin jonkin verran vioittui. Kohdakkoin sen jälkeen toimitetussa arvioinnissa arvattiin tästä johtuneet vahingot 4,310 markaksi, mutta kun silloisissa oloissa olisi käynyt liian kalliiksi Ruotsista hankkia samanlaatuinen liesi särkyneen sijaan, korjattiin liesi ja keittiö toistaiseksi väliaikaisesti, mistä työstä oli kustannuksia Smk 911: 83, joten edellä mainitun summan ylijäämä Smk. 3,398: 17 tuli kaupunginkassan hyväksi.

Maaliskuun 2 p:nä päätti kaupunginvaltuusto erinäisten vesiklosettien ynnä niihin kuuluvien septic-tankkien laittamiseksi Alppilaan osoittaa 6,090 markkaa, jonka summan sai kaupunginkassasta maksaa edeltäpäin, minkä ohessa se oli sittemmin merkittävä 1916 vuoden budjettiehdotukseen. Mainitut työt teetettiinkin vuonna 1915, ja niistä oli kustannuksia yhteensä Smk. 5,970: 91, joka rahamäärä siirtyi vuoteen 1916.

Vuoden varrella on sitä paitsi suoritettu loppuun eräät työt, joita varten määrärahat oli myönnetty jo edellisten vuosien menosäännöissä, minkä ohessa eräät näistä töistä on hallituksen suostumuksella vallitsevien olojen johdosta jätetty toistaiseksi ja määrärahat siirretty vuoteen 1916 tai palautettu kaupunginkassaan. Edellisen laatusista töistä on mainittava Bölen esikaupungin uusi paloasema ja kaupungin ainepihan uusi työpajarakennus, jotka molemmat työt suoritettiin määrärahoista jäljellä olevilla määrillä Smk:lla 4,355: 87 ja Smk:lla 8,928: 65, jälkimäisen laatusista taas erinäiset kunnallisten työväenasuntojen korjaustyöt, eräät työ- ja kunnalliskodin uutistytöt, erään tarveaineka-

toksen muutto kaupungin ainespihalla, jota työtä ei voitu vuoden varrella suorittaa, syystä että katoksen vastaisen paikan edelleen täytti Lapinlahdenkadun päällystyksen käytettävä suurenlainen noppakivi-varasto; edelleen höyryjyrän ja automobiilin uusi katos, joka täytyi jättää teettämättä samasta syystä kuin edellinen; erinäiset kunnalliskodin ja työlaitoksen työt; uusi käymälä Pääskylänkadun purkauspai-kan läheisyyteen (määräraha palautettu kaupunginkassaan); Rikhardinkadun kaupunginkirjastotalon tuuletuksen parantaminen, joka työ on jätetty odottamaan kirjastotalon muutoskysymyksen lopullista ratkaisua; uusi makki Heikinesplanadin pohjoispäähän Länt. Heikin- kadun alle sekä vaakain osto tavarakatoksiin.

Paitsi kaikkia näitä rakennustöitä on vuoden varrella laadittu moniaita piirustuksia ja uusien rakennusten suunnitelmia, joista mainittakoon: kaksi vaihtopuolista erikoisehdotusta Töölön uudeksi kansakoulutaloksi sekä mainitun talon pääpiirustukset ja malli, moniaat erilaiset uuden poliisitalon valmistavat luonnospiirustukset, Busholman uuden tavarakatoksen pääpiirustukset, uusi työpajarakennus sekä vaja höyryjyrälle ja automobiilille — kaupungin ainespihalla, ehdotukset Busholman uusiksi uimahuoneiksi ja Bölen virutushuoneiksi, eräät Eläintarhankadun kansakoulutalon työ- ja yksityiskohtaiset piirustukset, Kivelän sairaala-alueen kartallepano ja vaakitus ehdotuksineen Kivelän sairaalassa toimitettaviksi muutos- ja lisärakennustöiksi, kaupungin omistaman Korkeavuorenkadun talon n:o 39 arkistopiirustukset sekä moniaita juokseviin asioihin, rakennus- ja tulisijanmuutoksiin y. m. s. kuuluvia piirustuksia.

Kaupungin asemakaava-arkkitehdin vuodelta 1915 antama kertomus oli seuraava:

Asian käsittelyssä edellisenä vuonna esiintyneiden näkökohtain johdosta laadittiin kaupungin asemakaavaosastolla uusi ehdotus XIII ja XIV kaupunginosan kaupungin asemakaavan uudestijärjestämiseksi, minkä ohessa muutosehdotus ulotettiin XV kaupunginosaankin, mutta näitä suunnitelmia ei ehditty vuoden varrella lopullisesti valmistaa.

Osaston laatima ehdotus kaupungille kuuluvain Greijuksen ja Bölen alueiden asemakaavaksi valmistui vuoden varrella, mutta sitä ei esitetty hallituksen käsiteltäväksi, kun jatkuvaa tutkimusta pidettiin tarpeellisena asian alustavassa vaiheessa.

Kaupungin asemakaavakonttorissa laadittiin niinkään hallituksen antaman tehtävän mukaisesti Meilansin etelä- ja länsiosain järjestelykaavat, mutta nämäkin ehdotukset jätettiin tehtävän lähemmän tutkimisen varaan, joten asiaa ei esitelty hallitukselle.

Kaupungin-
asemakaava-
osasto.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti on laadittu eräitä kaupunginasemakaavanmuutoksia, joista mainittakoon asemakaavanmuutokset Siltatien ja Itäisen lehtotien laajentamiseksi IX kaupunginosassa korttelin n:o 204 viereltä sekä VI kaupunginosassa sijaitsevaa tehdaskorttelia n:o 176 koskeva asemakaavanmuutos.

Käsiteltäessä moniaita muita hallituksen kaupungin asemakaava-arkkitehdin valmisteltaviksi antamia kysymyksiä on laadittu osin asemakaavaehdotuksia, osin kirjallisia promemorioita, ja mainittakoon näistä lausunto Äggelbyn kaupunginasemakaavasta, ehdotus ynnä lausunto Sinebrychoffiin n. s. puutarhatontin käyttämisestä ja myymisestä sekä moniaat vuokranpitennyksiä koskevat promemoriat.

Vallitsevan sotatilan johdosta on osaston käsiteltäviksi annettujen n. s. juoksevain asiain lukumäärä ollut tuntuvasti vähempi kuin edellisenä vuonna, vaikka pyrkimystä niiden lisääntymiseen on ollut huomattavana vuoden lopulla. Osaston täten voittama aika on, niin kuin edellä lausutusta käynee selville, käytetty uusien suunnitelmain laatimiseen laajemmassa mitassa kuin mihin edellisinä vuosina on ollut tilaisuutta.

Hallituksen suostumuksella ja Helsingin kauppavaltuutettujen antamalla apurahalla teki kaupunginasemakaava-arkkitehti kesäkuussa kauppa-asiamiehen keralla opintomatkan Kööpenhaminaan, Malmöhön, Gööteporiin ja Tukholmaan, jolloin erikoista huomiota pautiin satamain hallintoa, tavarain käsittelyä, silos-laitoksia ja vapaasatamalaitteita koskevain kysymysten tutkimiseen.

Kaupunginpuutarhurin antama kertomus vuodelta 1915 oli seuraava:

Istutusten kor-
jaus ja kuu-
nossapito.

Istutusten ja puutaimistojen kunnossapitotyöt ovat sujuneet kaikin puolin edullisesti, ja on suotuisa sää runsaine sademäärineen edistänyt hyvän taloudellisen tuloksen saavuttamista. Mainittuja töitä varten osoitetut varat 125,000 markkaa, ovat työpalkkain, tarveaineiden hinnan y. m. kohoamisesta huolimatta antaneet säästöä Smk. 6,042:60.

Keväällä tuli uusia istutuksia lisää 26,442 m²:n ala, nimittäin Kaisaniemen puistossa 22,650 m², Viidennen liujan viereisessä istutuksessa 2,630 m², Engelauiossa 520 m², Perämiehenkadun viereisessä istutuksessa 448 m² ja Nikolajeffin liikepalatsin vierellä 194 m².

Alempana mainittujen istutusten, puutaimistojen y. m. kunnossapidosta oli kustannuksia seuraavat määrät:

	Smk.		Smk.
Ainespiha	838: 95	Konstantininkatu	67: —
Aleksanteri II:n patsas	295: 78	Korttelin n:o 127 puist.	585: 68
Ateneum	391: 64	Koulutori	1,103: 60
Eiranpuistikko	2,163: 38	Lapinlahdenpuistikko .	352: 95
Elisabetinpuistikko ..	504: 81	Lönnotinpuistikko ..	342: 32
Eläintarha	7,923: 19	Marian sairaala	1,391: 31
Engelaukio	1,602: 07	Perämiehenkadun etelä-	
Erottajan puistikko ..	352: 22	osa	131: 88
Esplanadit	12,332: 26	Punanotko	2,673: 16
Fredrikintori	81: 30	Puutaimistot	2,326: 10
Haapaniemen istutukset	1,741: 74	Ritarihuoneenpuistikko	436: 20
Hakasalmi ja Hesperia	1,406: 70	Runeberginpatsas	426: 02
Haudat	264: 84	Simonpuistikko	367: 50
Kaisaniemi	9,549: 15	Suomen pankki	404: 49
Kaivopuisto	15,176: 87	Säätytalon puistikko..	992: 82
Kallion kirkko	444: 70	Teknillinen korkeak...	430: —
Kallion kansankirjas-		Tokantori	699: 52
ton puistikko	40: 09	Ullanlinnanvuoret	13,285: 61
Kapteenink. puistikko	353: 90	Vanhan kirkon puist.	2,224: 84
Kasvihuoneet	22,039: 06	Viides linja	788: 57
Katajanokan puistikot	2,731: 71	Sekalaista	4,177: 72
Kaupunginpuutarha ..	3,759: 75		
Kirurginen sairaala....	1,756: —	Yhteensä Smk.	118,957: 40

Istutusten kunnossapidosta ja muilla alempana mainituilla tileillä nousivat kustannukset seuraaviin määriin:

	Määrä- raha, Smk.	Tilitetyt kustan- nukset, Smk.	Säästö, Smk.	Vajaus, Smk.
Kivelän istutusten kunnossapito	2,000	1,850	150	—
Eläintarhan urheilukentän järjestys- miehen palkkaus	1,050	975	75	—
Eläintarhan urheilukentän kunnossapito	1,000	863	137	—
Kaisaniemen tenniskentän s:n	1,500	1,799	07	299 07
Punanotkon leikkikentän s:n	500	450	50	—
Haapaniemen urheilukentän s:n	800	679	120 75	—
Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttoaineet	1,500	1,491	82 8 18	—
S:n erinäisten huoneistojen lämmitys ja siivoaminen	400	394	59 5 41	—
S:n s:n valaistus	175	51	63 123 37	—
Talvipuutarhan kunnossapito	7,000	6,958	15 41 85	—
Kaupunginpuutarhan tallipalvelijaston palkat, tallin rehut y. m. menot	6,600	6,833	64 — —	233 64
Alpin kunnossapito	1,500	1,443	59 56 41	—
Vanhempain nurmien ja käytävien uudis- tus	4 500	1,904	44 2,595 56	—
Mullan valmistus kaupungin istutuksia varten	3,500	2,920	89 579 11	—
Lannan osto taimilavoihin	650	638	— 12 —	—
Kaupungin vesilintujen hoito	1,600	889	30 110 70	—
Työkalujen osto ja korjaus	2,500	2,555	16 — —	55 16
Vesipostien laittaminen eräisiin kaupun- gin istutuksiin	1,000	961	65 38 35	—
Aitain kunnossapito	5,000	4 819	27 180 73	—
Puistosohvain korjaus	3,000	2 348	44 651 56	—
Korvaus kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y.m. kulutetusta vedestä	18,000	10 037	80 7,962 20	—
Neljän puistonvartijan palkkaus	3,100	2,594	08 505 92	—
Yhteensä Smk.	66,275	53,458	77 13,404 10	587 87

Eräillä tileillä syntyneiden suurenlaisten säästöjen johdosta mainittakoon tässä seuraavaa:

Vanhempain nurmien ja käytävien uudistusmäärärahaa syntyi säästöä sen johdosta, ettei eräitä töitä, jotka tavallisissa oloissa on tapana teettää vuoden loppupuolella, varhaisen talventulon johdosta voitu kokonaan suorittaa.

Samasta syystä ei myöskään kokonaan käytetty määrärahaa mullan valmistamiseksi kaupungin istutuksia varten.

Puistosohvain korjausta voitiin supistaa seuraaville vuosille haittaa koitumatta.

Kaupungin kaikissa istutuksissa, kasvihuoneissa y. m. kulutetun veden korvausmäärärahaa ilmenevä säästö johtui siitä, että istutus-

ten kastelua voitiin tuntuvasti supistaa enimmäns osan kesää vallinneen sateisen sään johdosta.

Muilla tileillä huomattavina olevain vähäisten säästöjen voi pääasiassa katsoa johtuneen säästäväisyyden noudattamisesta eri töiden suorituksessa.

Jos luvusta erotetaan Kaisaniemen tenniskentästä olleet lisämenot Smk. 299:07, joka kenttä ei ollut puutarhaosaston hoidettavana, on 1915 vuoden kunnossapitomäärärahaa ylitetty ainoastaan Smk:lla 288:80, josta määrästä Smk. 233:64 tulee tallipalvelijaston palkkauksen, kaupunginpuutarhan tallin, rehujen y. m. menojen sekä Smk. 55:16 työkalujen oston ja korjauksen osalle. Määräraha ylitystä perustelee hevosten ruokintaan käytettyjen kaurain y. m. hinnannousu, jota ei voitu laskea budjettiehdotusta laadittaessa. Muilla tileillä on säästöä kaikkiaan Smk. 19,446:70.

Engelaukion tasoitustyöt suoritettiin vuoden varrella loppuun, jolloin nurmet ja käytävät tasoitettiin valmiiksi, viimeksi mainittuihin tehtiin reunusojat ja aukion keskustassa sijaitsevan nurmen eteläpään rakennettiin matala kivimuuri. Näitä töitä varten osoitetusta 10,000 markan määrärahasta käytettiin Smk. 9,776:62.

Uusien istutusten laittaminen.

Vuoden varrella suoritettiin niinikään loppuun Eläintarhan lammikkojen ja niiden viereisen paikan järjestäminen. Pohjoisin lammikko kaivettiin noin 1.20 m. syväksi, minkä jälkeen pohja ja ympärivät rannat tasoitettiin sekä peitettiin 20 sm. paksulla sorakerroksella. Kävelytiet, joille aikaisemmin oli ajettu kivitäytettä, tasoitettiin sirpalekivikerroksella. Lähinnä lammikon ympärillä sijaitsevat alat tasoitettiin ja aikaisemmin rakennettujen lammikkojen rantoja täydennettiin kasveilla. Sitä paitsi rakennettiin silta uuden ja sen eteläpuolella sijaitsevan lammikon välisen vesikourun poikki. Kaikista näistä töistä oli kustannuksia Smk. 6,396:85 määrärahan ollessa 6,400 markkaa.

Kaisaniemen tasoitus- ja istutustöitä jatkettiin Kaisaniemen itäosassa Unioninkadun ja ilmatieteellisen keskuslaitoksen välisellä alueella, jota vastoin mainitun laitoksen länsipuolella Mikonkadun puoleiseen tiehen asti suoritettiin ainoastaan tasoitustöitä. Mainituista töistä oli kustannuksia Smk. 14,322:77 eli Smk. 122:77 yli menosääntöön merkityn määrän.

Kelkkaratain laittaminen Kaisaniemeen ja Kaivopuistoon alkoi tammikuun 11 p:nä, ja oli tähän tarkoitukseen osoitettu 3,000 markan määräraha enimmältä osalta kulutettu maaliskuun alkupäivinä, jolloin suojasää alkoi ja mäenlasku sen johdosta täytyi lopettaa. Mainitusta määrärahasta säästyivät Smk. 89:70.

Vuoden varrella on kaupunginistutuksiin istutettu 279 puuta,

3,842 pensasta ja 10,108 monivuotista yrttimäistä kasvia. Eri puutarhalaitteissa on käytetty 42,834 lasin alla kehitettyä kukkakasvia.

Tokantorilla, Töölön Isontorin luoteispuolisella alueella sekä Hesperian puistossa olevain leikkikenttäin kuntoonpanoa varten oli osoitettu 2,500 markkaa. Sen johdosta että leikkikenttäin tasoitusaineita saatiin aivan viimeksi mainitun paikan viereltä, vähenivät kustannukset tunnustavasti ja syntyi säästöä Smk. 1,558: 54.

Puutarhaosasto on vuoden varrella myös kirkonhallintolautakunnan tiliin suorittanut tasoitustöitä Kallion kirkon vierellä sekä Aleksanterin lukion tiliin Arkadiankadun tontilla n:o 13.

Puhtaanapito-osaston johtajan antama kertomus vuodelta 1915 oli seuraava:

Puhtaanapito-osasto. Puhtaanapito-osastolla on vuonna 1915 ollut voitettavana suuria sekä luonnonesteistä että kalliista ajasta johtuneita vaikeuksia, minkätähden osaston on vuoden varrella täytynyt pyytää lisämäärärahoja. Tästä huolimatta täytyy tulosta kuitenkin pitää hyvänä, niinkuin tuonempana olevasta yhdistelmästä näkyy.

Työ jakautui kahteen pääosaan, nimittäin katujen puhtaanapitoon ja yleiseen makkien puhtaanapitoon, joita kumpaistakin tässä käsitellään erikseen.

Katujen puhtaanapito. Puhtaanapito-osasto on vuoden varrella, paitsi kaupungille kuuluvia katuja, yleisiä paikkoja, viertoteitä, teitä, satamia ja jäitä, pitänyt puhtana myöskin kirkkojen katuosat, VI kaupunginosan huvilalueella sijaitsevain 90 yksityistalon katuosat, 35 Kaivopuiston huviloihin kuuluvaa katuosaa sekä 52 yksityiselle talonomistajalle kuuluvaa katuosaa kaupungin muissa osissa.

Työn suoritusta varten on osaston palveluksessa ollut 7 esimestä sekä 188 miestä ja 38 hevosta, 2 lakaisukonetta, 21 kasteluvaunua, 20 purgator-rattaat ja 3 lumensulatuskonetta, jota paitsi runsaamman lumentulon aikana on ollut työssä noin 200 miestä. Lunta ja jäätä on vuoden varrella ylimääräistä miehistöä ja ylimääräisiä hevosia käyttämällä kuljetettu 108,639 kuormaa sen lisäksi mitä vakinainen miehistö on poistanut. Yksityisestä talojen puhtaanapidosta on ollut tuloja:

Tilikirjain mukaan	.....	Smk. 41,967: 10
Arvion	»	..... » 20,000: —
		<u>Voitto Smk. 21,967: 10</u>

Katujen puhtaanapidon kustannukset käyvät selville seuraavista numeroluvuista:

Määrärahat	Smk. 382,200:—
Lisämäärärahat	» 93,480:—
	<u>Yhteensä Smk. 475,680:—</u>

Tilien mukaiset kustannukset	Smk. 482,555:83
Määrärahain ylitys	» 6,875:83

Kustannukset jakautuivat seuraavain töiden kesken:

Tavaravajain puhtaanapito ja trallien tapuloiminen rantasilloille sekä Aleksanterinkadun talon n:o 1 ja L. Rannan talon n:o 10 pihamaiden puhtaanapito	8,240: 93
Kaatopaikkain ja laituriin kunnossapito	7,214: 26
Vartijain palkkaus	9,415: 56
Makkien ja käymäläin puhtaanapito	24 184: 52
S:n korjaus ja maalaus	4,283: 48
Käymäläin vedenkulutus	6,443: 73
Kaupungin katuosain ja yleisten paikkain puhtaanapito	211,295: 75
VI kaupunginosan huvila-alueella olevain kaupungin tiesain puhtaanapito	14,787: 07
XI ja XII kaupunginosassa olevain kaupungin uusien katuosain s:n	15,260: 82
XIII ja XIV kaupunginosassa olevain kaupungin uusien katuosain s:n	16,801: 15
Kaupungin katujen kastelu	32,913: 34
Katujen kasteluun ja Kauppatorin huuhteluun käytetty vesi	21,591: 28
Viertoteiden puhtaanapito	70,645: 26
Kaivopuiston viertoteiden s:n	953: 41
Teiden puhtaanapito	34,369: 11
Venesatamain s:n	2,902: 42
Jäiden s:n	1,253: 74
	<u>Yhteensä Smk. 482,555: 83</u>

Lisämäärärahan tarve johtui osin osaston työntekijöille kalliin ajan johdosta myönnettyistä palkankorotuksista, osin taas tavattoman runsaasta lumentulosta.

Osasto on vuoden varrella hoitanut kaupungin omistamissa ta-
loissa, kansakouluissa, kirjastoissa, kauppahalleissa ja majoituspaikoissa sekä 1,131 yksityishenkilön omistamassa talossa olevain makkien puhtaanapidon ja sitä paitsi seisotuskaivojen tyhjennyksen 730 talossa. Yleinen makkien puhtaanapito.

Näistä paikoista on vuoden varrella noudettu noin 40,000 kuor-
maa tähteitä, noin 232,500 makki- ja noin 168,000 keittiötähdettä, ja on niistä rautateitse välittömästi kuluttajille lähetetty 100 vaunulista makkilantaa, 268 vaunullista hevoslantaa sekä 723 vaunullista rikkoja eli kaikkiaan 1,091 vaunullista, jota paitsi Malmin kaatopaikalle on lähetetty 2,841 vaunullista.

Mainittu vaunumäärä, kaikkiaan 3,932, jakautui molempain ole-
massa olevain lastauspaikkain kesken seuraavasti:

Kuukausi.	Satama- rata, vaunna.	Sörinäsi, vaunna.	Yhteensä vaunna	Kuukausi.	Satama- rata, vaunna.	Sörinäsi, vaunna.	Yhteensä vaunna.
Tammikuu	272	52	324	Heinäkuu	287	20	307
Helmikuu	244	52	296	Elokuu	262	25	287
Maaliskuu	281	59	340	Syyskuu	261	20	281
Huhtikuu	314	61	375	Lokakuu	247	11	258
Toukokuu	332	70	402	Marraskuu	303	24	327
Kesäkuu	311	21	332	Joulukuu	337	66	403
				Yhteensä vaunna	3,451	481	3,932

Kuluttajille välittömästi lähetetystä lannasta on 222 vaunullista lähetetty emäradan viereisille asemille Parolan asemalle asti, 832 vaunullista Karjan radan asemille Gerknäsin asemalle asti sekä 37 vaunullista Porvoon radan varrelle.

Näissä töissä on käytetty 5 esimiestä ja 117 miestä sekä 66 hevosta.

Makkien puhtaanapidosta on vuoden varrella ollut tuloja:

Tilien mukaan	Smk. 339,727: 44
Arvion »	» 315,296: 85
	<u>Voitto Sink. 24,430: 59</u>

Menoja on makkien puhtaanapidosta ollut:

Määrärahoja	Smk. 282,900: —	Tilien mukaan..	Smk. 284,592: 66
Lisämäärärahoja. »	7,800: —	Ylijäämä	» 6,107: 34
	<u>Yhteensä Smk. 290,700: —</u>		<u>Yhteensä Smk. 290,700: —</u>

Kun makkien puhtaanapidosta on ollut vuoden varrella tuloja Smk. 339,727: 44 ja tilien mukaan menoja Smk. 284,592: 66, on maiu-
tuista töistä siis vuoden varrella ollut voittoa kaikkiaan Smk. 55,134: 78,
mitä täytyy pitää erittäin tyydyttävänä tuloksena työainelintain ja
työpalkkain huomattavaan nousuun katsoen.

Kustannukset jakautuvat seuraavain eräin kesken:

Miehistön ja ajomiesten palkat	Smk. 203,565:47
10 hevosen rehut y. m.	» 10,955:92
Sekalaisia menoja desinfiomisaineista, työkaluista y. m.	» 10,191:03
Ajoneuvojen, rikkalaatikkojen, levyastiain ja kansien korjaus	» 13,513:30
Rautatierahdit	» 31,049:40
Rautatievaunujen korjaus	» 2,637:63
500 panosta uusia makkiastioita kansineen	» 12,679:91
	<u>Yhteensä Smk. 284,592:66</u>

Myönnetty lisämääräraha osoittautui tarpeelliseksi korkeiden rehuhintain sekä työntekijöille myönnetyn kalliinajanlisäyksen johdosta.

Helsingin kaupungin metsäin hoitoa varten asetetun metsänhoitajan kertomus vuodelta 1915 oli seuraavaa sisällystä:

Metsänviljelystä toimitettiin samoin kuin edellisenäkin vuonna kansakoulunoppilaiden avulla toukokuun 13, 14, 15 ja 17 p:nä. Edellisenä vuonna Meilansissa palaneelle alalle kylvettiin 0.5 kiloa männynsiementä sekä istutettiin 2,000 kaksivuotista männyn ja 250 kolmi-Kaupungin
metsäin hoitovuotista tammen tainta. Backaksen metsään niinikään istutettiin 2,000 männyn ja 500 tammen tainta sekä kylvettiin 0.5 kiloa männynsiementä.

Apuharvennusta toimitettiin pääasiallisimmin Backaksen metsässä, missä 74 yli-ikäistä, osittain vioittunutta puuta kaadettiin kuusenhavujen saamiseksi kaupunginpuutarhan tarpeisiin, minkä jälkeen loput toimitettiin kaupungin ainespihaan. Kuivuneita sekä tuulen kaatamia puuta kaadettiin samalla kertaa, ja saatiin siten 16 $\frac{3}{4}$ metristä syltä halkoja, 394.5 p. m. rakennushirsiä, 39 p. m. ruoteita, 4.74 m³ parruja 2.25 m³ pyöreitä puuta ja 37 kuormaa kuusenhavuja. Olevien olojen johdosta ei suurempia hakkuutöitä ole voitu vuoden varrella suorittaa.

Metsänperkausta on niinikään toimitettu vain pieneenlaisessa mittassa, syystä että metsäin vastaiseen käyttöön nähden vallitseva epävarmuus on vaikuttanut ehkäisevästi metsänhoitoon yleensä. Runeberginpatsaan koristamiseksi otettiin läntiseltä vartioalueelta 10 kuormaa katajapensaita.

Metsänpaloja tai ainoastaan niiden alkuja havaittiin vuoden varrella kahdesti, nimittäin heinäkuun 17 p:nä Eläintarhan metsässä

ja elokuun 12 p:nä Guntähden metsässä noin 10 m²:n alalla kumpaisellakin kerralla. Vahinko oli vähäpätöinen.

Syyte vahingonteosta nostettiin vuoden varrella 14 henkilöä vastaan, jotka tuomittiin 10—90 markan sakkoon. Ylimääräinen vartiointi ei voinut myöskään vuonna 1915 tulla kysymykseen, kun kaupungin metsämailla jatkuvat varustustyöt saattoivat tämän mahdottomaksi.

Metsänhoidosta olleet työkustannukset jakautuivat seuraavasti:

Metsänviljelys	Smk.	92: 54
Apuharvennus ja kuljetus	»	1,079: 56
Metsänperkaus » »	»	195: 65
Metsänpalon sammutus	»	12: 33
Sekalaiset työt	»	7: 38
	<u>Yhteensä Smk.</u>	<u>1,387: 46</u>

Kun saatujen metsäntuotteiden arvo oli ainoastaan Smk. 935: 90, tuotti metsänhoidon edistäminen vajausta Smk. 451: 56.